

מראי מקומות - קידושין ס"ח

הטומאה דאית בה באשה. וא"כ, שפיר י"ל דהקידושין חלין, דאין שום חסרון בהאשה גופה, והטומאה אין לה ענין לדיני קנין שלה

בכלל. [ואולם צ"ע לפי, למה צריך קרא בכלל, ואולי זהו גופא הגילוי דהכרת בנדה לא בא אלא מחמת הטומאה. א"נ, דקרא זה מגלה הלמדות דתפיסת קידושין תלוי בחסרון בהאשה, ולא בהכריתות גופא.]

(ד) **באלמנה לכה"ג וכר' סימאי - הק' הפני יהושע**, אם תפיסת קידושין וממזרות תלויין זב"ז, א"כ למה צריך קרא דכי תהיין לומר שיש תפיסת קידושין באלמנה לכה"ג, תיפוק ל' דאין עושה ממזרות, דהא דרשי' חילולין הוא עושה ולא ממזרות. ות' דכי תהיין באמת אינו יתירא, אלא דממילא נשמע מפשטא דקרא דשייך מי שעובר איסור בנישואיה, ומ"מ יהיו הקידושין תופסין.

(ה) **בואו ונצווה על עקיבא בן יוסף שהי' אומר כל שאין לו ביאה בישראל הולד ממזר - ולכא' יש להק' לפי ר"ע**, איך מציינו חלל בתורה, הרי כל וולד שבא באיסור לאו הוא ממזר. ולכא' י"ל דאף דממזר הוא, מ"מ יש בו ג"כ פסול כהונה. וע' בקובץ הערות (מ"ד) שהביא איזה ביאורים בדין זה, דממזר ג"כ חלל הוא, ע"ש.

(ו) **בעולה לכה"ג... דהו"ל עשה שאינו שוה בכל - הק' רעק"א** (דו"ח כתובות דף ל', הובא בחי' רעק"א על קידושין הנדמ"ח), הרי לפי ר"ע, כשם דמה שחייבי לאווין אין קידושין תופסין בהן נלמד מאנוסת אביו שהוא חייבי לאווין, מדכתי' לא יגלה כנף אביו, ולמ"ד חייבי עשה נלמד מה"ר" דלא יגלה, כדאי' ביבמות מ"ט, א"כ אם אמרי' דעשה שאינו שוה בכל אינו נכלל בקרא זו, א"כ לכא' צ"ל דה"ה בלאו שאינו שוה בכל נמי אינו נכלל בהא דלאווין אין תופסין בהן קידושין, וא"כ לימא דמיירי באלמנה לכה"ג, ולמה צריך לאוקמי' דוקא בעשה שאינו שוה בכל. וחי' רעק"א דמה דאמרי' עשה שאינו שוה בכל, אין הביאור משום דנוגע רק בכה"ג ולא בשאר אינשי, אלא דאינו שוה בכל משום דכל האיסור הוא רק עליו, דהיינו על הכה"ג,

(א) **הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוטה שאין הולד ממזר - הביא תוס' מש"כ רש"י ביבמות**, דמה דאין הולד ממזר בסוטה, היינו משום דכיון דעדיין תפסי בה הקידושין, דדהיינו דלא פקעי הקידושין כשנעשית סוטה, ממילא אין הולד ממזר. ודייק תוס' מדבריו, דאם גירשה ואח"כ החזירה, אז שפיר י"ל דאין הקידושין תופסין והולד ממזר, והק' ע"ז מיבמות, דמבואר שם דאין הדין כן. וע"ע מה שהק' הרמב"ן ביבמות (מט:) על פרש"י, דלפי סברתו, למה צריך קרא לומר דקידושין תופסין בנדה, תיפוק ל' דהקידושין אינן נפקעין. ות' הרמב"ן דשאני נדה, דכיון דנדה הוי שינוי החוזר לברייתו, ואם אתה אומר קידושין נפקעין ממנה לא הנחת בת לאברהם אבינו יושבת תחת בעלה, א"כ אין להביא ראי' מזה דגם אם היא נדה בשעת קידושין שהקידושין יהיו חלין. עוד פי' הרמב"ן כמו שפי' תוס' הכא, דכיון דכתי' לגבי סוטה "להיות לו לאשה", משמע שיש לה תפיסת קידושין.

(ב) **ותהי נדתה עליו, אפי' בשעת נדתה תהא בה הוי' - כ' הרמב"ם** (אישות ד', י"ב) דהמקדש את הנדה "הר"ז מקודשת קידושין גמורין, ואין ראוי לעשות כן". וכ' המגיד משנה דטעם הדבר הוא משום דכיון שאינה ראוי לביאה או חופה, א"כ אין ראוי לקדשה. עוד הביא טעם דשמא יגע בבשרה (וע"ע מש"כ בזה לעיל [דף ס"ז]). וכ' הט"ז (אה"ע מ"ד, ז') "ומה שאנו אין נוהרים בזה, לפי שכבר הוכן כל הצורך סעודה, ואין להפסיד בשביל זה".

(ג) **ותהי נדתה עליו, וכו' - ע' בחי' ר' שמעון** (יבמות א', ד"ה וכן נ"ל לענין) דכ' דמה דקידושין אין תופסין בעריות, אין הביאור משום דהחיוב כרת גופי' מעכב הקידושין מלחול, אלא דהחיוב כרת מגלה על חסרון בעצמותה של האשה עצמה דאין קידושין חלין בה. וא"כ, שפיר מובן מה שקידושין תופסין בנדה, דבנדה אין הכריתות בא מחמת החסרון בהאשה גופה, אלא הכרת בא משום

ישראל הוא, ולא עבד, דבנו (הגם שהוא עבד) מתייחס אחריו, קמ"ל קרא דהאשה וילדיה.

(י) **דא"ק האשה וילדיה וכו'- ע' בקהלות יעקב** (מ"ח) שהביא מה שהק' **החזון איש**, מנין לנו מקרא זה דאין הבנים מתייחסים אחר האב, לימא דהולד עבד הוא, ומ"מ הולד הולך אחר האב. ותי' הקה"י דכיון דהקרא מיירי גם לענין הבנות, וכיון דכתיב דילדים יהי' להאדון, ואם הבנים מתייחסים אצל האב, א"כ גם האב יהי' לו זכות ממון בבנותיו, ונהי' דגם האדון יש לו זכות ממון בהבנות, מ"מ גם להאב יש לו זכות ממון, וא"כ אם נתייחסים אחריו, הו"ל להיות כשותפים בזכות ממון בתו, וכיון דהתורה מגלה דרך האדון יש לו הזכויות, ע"כ דאין הבנות (וגם הבנים) מתייחסים אחר האב כלל.

(יא) **הניחא לר"ש דדריש טעמא דקרא, אלא לרבנן מ"ט- פרש"י**, דכיון דדריש טעמא דקרא, א"כ לא הי' צריך התורה לומר הא דכי יסיר, דהא ודאי טעם האיסור חתנות לגוי הוא משום דכתיב כי יסיר, וא"כ לא יהי' שייך דין זה אלא במי שמסירים יותר, דהיינו הז' עממים. וכיון דכתיב כי יסיר, בא לרבות אף שאינו מסיר גדול, אלא לרבות כל המסירים, ולכן שפיר אמרי' דאין קידושין תופסין בכל העמים. אבל לפי הרבנן, דלא דריש טעמא דקרא, א"כ אין מקום לומר דדוקא הז' עמים לא יהי' קידושין תופסין, דמהיכי תיתי לחלק. וע"ז בא התורה לומר כי יסיר, לומר דרק במי שמסיר לבו ביותר אמרי' הכי, דהיינו הז' עמים. אולם ע' בר"ן (סוף כט: בדפיו) שכ' "וה"נ טעמא דקרא דריש, דכיון דטעמא דלא תחתן משום כי יסיר הוא, גמור מינה כל המסירין מאחרי המקום". כלומר, שאין הלימוד משום דלר"ש לא הי' צריך לכתוב כי יסיר, וא"כ ע"כ הא דכי יסיר בא לרבות שאר הגוים, אלא אדרבה, כיון דהתורה אמרה דטעם האיסור הוא משום כי יסיר, ס"ל לר"ש דיכולין לפסוק הדין עפ"ז, לומר דגם כל המסירים אסורים, משא"כ לרבנן דלא דריש טעמא דקרא. וע' באבני מלואים (ט"ז, א', ד"ה ובשער) שהביא מה שהק' האחרונים על רש"י, למה באמת לא פי' כהר"ן, דלכאוף הוי פשוט יותר. והאבנ"מ תי' דצריך גם

ולא על הבעולה, וי"ל דדוקא בלאו שאינו שוה בכל כי האי גוונא אינו נכלל בקרא זו, אבל בלאו שאינו שוה בכל כמו אלמנה לכה"ג, י"ל דעכ"פ שוה בין האיש והאשה, וזה אינו נתמעט מקרא זו כלל, ושפיר אמרי' דלא תפסי בה קידושין. והמקור לחלק בין איסור בעולה לכה"ג לשאר איסורי כהונה, כ' רעק"א משום דשאר איסורים נכללו במה דכתיב לא יקחו לשון רבים, ולכן גם הנשים מוזהרות, אבל בבעולה כתיב רק לא יקח, לשון יחיד, ולכן י"ל דרק הכה"ג עצמו נזהר.

(ז) **שתי נשים מעם אחד בעינן- הק' הרשב"א**, לוקמא בששתיהן מצריות, אחת מצרית ראשונה וא' מצרית שלישית, דשתייהן מעם א', ומ"מ א' אהובה וא' שנואה. ותי' דמצרית שלישית כישראלית גמורה היא, ולא מעם אחד קרינן להו.

(ח) **ור"ע בע"כ שבקי' לקרא דהוי דחיק ומוקי אנפשי'- פרש"י**, כיון דגלי לך קרא ביבמה דלא תפסי בה קידושין, גילף מיני' דחייבי לאוין לית בהו קידושי. וע' בחי' רעק"א שהביא מה שהק' דהא אי"ז המקור לר"ע דקידושין לא תפסי בחייבי לאוין, אלא משום דסמיך לא יבא ממזר ללא יגלה כנף אביו, והניח בקו' (וע"ש עוד מה שהק' על רש"י).

(ט) **ולדה כמותה מנלן, דא"ק האשה וילדיה תהיה לאדוניה- הק' הרשב"א**, ל"ל קרא, תיפוק לי' דכל ולד במעי שפחה כנענית כולד במעי בהמה דמי, וכדאי' בסוף פרקין. ותי' דעיקר דמלתא משום דכתי' האשה וילדיה הוא, דאל"ה ה"א דשפחה יש לה חייס כנכרית, וכיון ששייכת במצוות כישראלית יהא בנה הולך אחר האב, להכי צריך האשה וילדיה דולד במעי שפחה כולד בהמה במעי בהמה דמי. ולכאוף הי' עדיין יכולין להק', הרי אמרי' לגבי עבד שהוא חשיב עם הדומה לחמור, ולכן למה צריך קרא דהאשה וילדיה ללמדנו דולד במעי שפחה כולד בהמה במעי בהמה. וע' בקהלות יעקב (מ"ח, ד"ה ואיכא) דכ' דקרא דעם הדומה לחמור היינו לומר דעבד אין בנו מתייחס אחריו, דחמור אין לו בנים. אבל מ"מ הי' שייך לומר דהיכא דהאב

לרבות דהיכא דמקדש נכרית דלא חל הקידושין, אע"ג דהתם אין שייך הסרה על הבן בנו, שהרי בנה נכרי הוא, אע"כ דבא היתורא לרבות כל המסירים, אף הסרת הבן ע"י אשתו הנכרית, דגם בכה"ג לא חל הקידושין. עוד הביא לתרץ מהשער המלך (אי"ב י"ב, א') דכל המח' ר"ש ורבנן הוא רק היכא דלא כתיב הטעם בפירוש, אבל היכא דכתיב הטעם בפירוש לא נח', דודאי דרשי' טעמא דקרא, וכדאי' בב"מ (קט"ו), וא"כ על כרחו פרש"י דר"ש דס"ל דאפי' היכא דלא כתיב הטעם, מ"מ דורשין הטעם, לכן כאן דרש היתורא (ואדרבה, ק' להר"ן, הרי בגמ' שם אי' דרבנן מודו בכה"ג דדרשי' טעמא דקרא).

יב) כל היכא דקרינא בי' כי תהיינן, קרינן בי' וילדו לו- הק' הרמב"ן (ועוד), והא איכא גם חייבי כריתות, דלא קרינא בהו כי תהיינן, שהרי אין קידושין תופסין בינו ובינה, ומ"מ קרינן בי' וילדו, דהא קיי"ל דמי שיש לו בן מן חייבי כריתות נקרא בנו לפטור אשתו מן היבום, וחייב על מכתו וקללתו, ובנו הוא לכל דבר. ותי' דבפירוש ריבתי תורה חייבי כריתות שהולד כמוה, דכתי' מולדת בית או מולדת חוץ, כדאי' ביבמות (כג.), ומשו"ה דרשי' כי תהיינן לאיש, דהיינו שיש לה קידושין לשום אדם שבעולם, בדידה קרינן וילדו לו, לאפוקי נכרית ושפחה.